

Wtyk amerykański *Leptoglossus occidentalis*  
(HEIDEMANN, 1910) (Hemiptera: Coreidae) oraz glińiarz  
naścienny (jaskólec wschodni) *Sceliphron destillatorium*  
(ILLIGER, 1807) (Hymenoptera: Sphecidae)  
– pierwsze stwierdzenia gatunków w Zakopanem

The western conifer seed bug *Leptoglossus occidentalis*  
(HEIDEMANN, 1910) (Hemiptera: Coreidae) and *Sceliphron*  
*destillatorium* (ILLIGER, 1807) (Hymenoptera: Sphecidae)  
– the first records in Zakopane

Monika PIETRASZKO-WARCHAŁOWSKA<sup>1,4</sup>, Marcin WARCHAŁOWSKI<sup>2,3,4</sup>

<sup>1</sup> Uniwersytet Wrocławski, Zakład Biologii, Ewolucji i Ochrony Bezkręgowców,  
ul. Przybyszewskiego 65, 51-148 Wrocław, e-mail: monka1607@gmail.com

<sup>2</sup> Muzeum Tatrzańskie, ul. Krupówki 10, 34-500 Zakopane

<sup>3</sup> Uniwersytet Zielonogórski, Katedra Zoologii, ul. Z. Szafrana 1, 65-516 Zielona Góra,

<sup>4</sup> Stowarzyszenie Dziewięciśił, Lipowa 157, 34-324 Lipowa

ABSTRACT: The first records of *Sceliphron destillatorium* (ILLIGER, 1807) (Hymenoptera: Sphecidae) and *Leptoglossus occidentalis* (HEIDEMANN, 1910) (Hemiptera: Coreidae) in Zakopane (The Nowy Targ Basin). Both specimen was collected in the Tatra Museum main building.

KEY WORDS: Hymenoptera, Hemiptera, Sphecidae, Coreidae, *Sceliphron destillatorium*, *Leptoglossus occidentalis*, new records.

Inwazyjne gatunki obce według definicji przyjętej przez Konwencję o Różnorodności Biologicznej (CBD), to gatunki, które po introdukcji na nowy obszar wywierają negatywny wpływ na gatunki, siedliska lub ekosystemy rodzime, lub mogą stanowić zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi

lub mogą powodować straty gospodarcze (wg. Internet). Wśród zwierząt gatunki inwazyjne występują zarówno w grupie kręgowców, jak i bezkręgowców. Przykładem inwazyjnych obcych gatunków bezkręgowców są wtyk amerykański *Leptoglossus occidentalis* HEIDEMANN, 1910 i glińiarz naścienny zwany również jaskółcem wschodnim *Sceliphron destillatorium* ILLIGER 1807 (HOLLY 2012, WIŚNIEWSKI i in. 2013).

W Polsce stwierdzono dwa gatunki z rodzaju *Sceliphron*: *S. destillatorium* oraz *S. curvatum* (MIŁKOWSKI i BUCHHOLZ 2016). *S. destillatorium* zasiedla południową część Palearktyki, a jego oryginalny zasięg ogranicza się do południowej i południowo-wschodniej Europy, Afryki Północnej oraz południowo-zachodniej i południowej Azji. Jako rodzimy gatunek znany jest również z Białorusi, Ukrainy, Słowacji i Czech (WIŚNIEWSKI i in. op. cit.). Pierwsze stwierdzenie gatunku w Polsce miało miejsce na Wyżynie Lubelskiej w latach 60 ubiegłego wieku (VECHT i BREUGEL 1968). Od jakiegoś czasu rejestruje się jednak ekspansywne rozprzestrzenianie się gatunku (BILAŃSKI i in. 2012). Na podstawie obserwacji zmian zasięgu gatunku w Polsce ustalono, iż co 10 lat *S. destillatorium* rozszerza areał swojego występowania o około 35 km w kierunku północno-zachodnim (WIŚNIEWSKI i in. op. cit.). W ostatnich latach obserwowany był na licznych stanowiskach w południowo-wschodniej Polsce, a największe zagęszczenie populacji występuje na Nizinie Sandomierskiej, w Beskidzie Zachodnim i Wschodnim oraz w Bieszczadach (BURY i in. 2009, WIŚNIEWSKI i in. op. cit.). Północna granica zasięgu występowania gatunku w Polsce sięga do wyżyn – Małopolskiej i Lubelskiej. Ostatnie stwierdzenia gatunku pochodzą z Sudetów Zachodnich (TATUR-DYTKOWSKI 2015), Wyżyny Małopolskiej i Gór Świętokrzyskich (MIŁKOWSKI i BUCHHOLZ ZA op. cit.).

W Polsce wtyka amerykańskiego *L. occidentalis* po raz pierwszy odnotowano w 2007 roku, we Wrocławiu (LIS i in. 2008). Gatunek ten pochodzi z południowej Kanady i zachodnich części Stanów Zjednoczonych oraz Meksyku (HEBDA i in. 2010, ZAJĄC 2013). Wtyk amerykański jest gatunkiem polifagicznym, żerującym na igłach i szyszkach kilkudziesięciu gatunków drzew iglastych. W związku z powyższym niektórzy autorzy wskazują, że jego ekspansja może przyczynić się do strat w drzewostanach iglastych (KADEJ i SMOLIS 2017). Należy przy tym zaznaczyć, że w Tatrach dominują drzewostany świerkowe oraz jodłowe – stanowiące potencjalną bazę pokarmową tego owada.

Nowe stanowiska:

- Kotlina Nowotarska, DV26 Zakopane, 20 VI 2018, 1 ex., ul. Krupówki 10, leg. M. PIETRASZKO-WARCHAŁOWSKA. Odnaleziono jednego osobnika *S. destillatorium* przy oknie na poddaszu budynku. Najbliższe stwierdzenie gatunku pochodzi z miejscowości Czerwienne w Kotlinie Nowotarskiej (obserwacja Jan LACH) (BILAŃSKI i in. op. cit.). Aktualnie gatunek ten jest często notowany w południowo-wschodniej Polsce.
- Kotlina Nowotarska, DV26 Zakopane, 15 X 2018, 1 ex., ul. Krupówki 10, leg. M. PIETRASZKO-WARCHAŁOWSKA. Odnaleziono jednego osobnika *L. occidentalis*, w tej samej lokalizacji co poprzedni gatunek. Najbliższe stwierdzenie gatunku pochodzi z miejscowości Koczeń koło Żywca oraz Dębicy i Ustrzyk Dolnych (HOLLY op. cit.). Znane są też stanowiska z Wrocławia oraz Lasowic (LIS i in. op. cit.; KADEJ i SMOLIS op. cit.). Aktualnie w Polsce znanych jest 18 stanowisk tego gatunku (GIERLAŃSKI 2018).

Obydwa okazy odłowiono w budynku Muzeum Tatrzańskiego, metodą na upatrzonego. Owady sfotografowano, a następnie oznaczono za pomocą kluczy entomologicznych (BRAILOVSKY 2014, GHAZI-SOLTANI i in. 2010).

Okazy dowodowe znajdują się w kolekcji Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem.

## SUMMARY

The papers present the first records of *Sceliphron destillatorium* (ILLIGER, 1807) (Hymenoptera: Sphecidae) and *Leptoglossus occidentalis* (HEIDEMANN, 1910) (Hemiptera: Coreidae) in Zakopane. These species were found in the Tatra Museum building (UTM: DV26), The Nowy Targ Basin.

## PIŚMIENNICTWO

- BILAŃSKI P., KOŁODZIEJ Z., PAJĄK M. 2012: Distribution of *Sceliphron destillatorium* ILLIGER, 1807 (Hymenoptera, Sphecidae) in Poland. *Fragmenta Faunistica*, **55** (2): 131-137
- BURY J., SUDOŁ D., ZIĘBA P., ŻYŁA W. 2009: Nowe dane o występowaniu przedstawicieli rodzaju *Sceliphron* KLUG, 1801 (Hymenoptera, Sphecidae) na terenie Polski. *Acta Entomologica Silesiana*, **17**: 11-18.
- BRAILOVSKY H. 2014.: Illustrated key for identification of the species included in the genus *Leptoglossus* (Hemiptera: Heteroptera: Coreidae: Coreinae: Anisoscelini), and descriptions of five new species and new synonyms. *Zootaxa*, **3794** (1): 143-178.

- GHAZI-SOLTANI G., KHAGHANINIA S., SHAHIM K. 2010: An introduction to sphecid wasps of Horand Forests-Iran (Hymenoptera). *Munis Entomology & Zoology Journal*, **5** (2): 636-641.
- GIERLASIŃSKI G. 2018: Rozmieszczenie. [W:] G. GIERLASIŃSKI (red.). Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Polski. <http://www.heteroptera.us.edu.pl>.
- HEBDA G., DZIABASZEWSKI A., KUPCZAK M. 2010: Nowe stanowiska wtyka amerykańskiego *Leptoglossus occidentalis* HEIDEMANN, 1910 (Hemiptera: Heteroptera: Coreidae) w Polsce. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **2**: 15-18.
- Internet: <http://www.iop.krakow.pl/ias/> Gatunki obce w Polsce. Data dostępu: 25.01.2019
- KADEJ M., SMOLIS A. 2017: Nowe stanowisko wtyka amerykańskiego *Leptoglossus occidentalis* HEIDEMANN, 1910 (Hemiptera: Heteroptera: Coreidae) na Dolnym Śląsku. *Przyroda Sudetów*, **20**: 167-168.
- LIS J.A., LIS B., GUBERNATOR J. 2008: Will the invasive western conifer seed bug *Leptoglossus occidentalis* HEIDEMANN (Hemiptera: Heteroptera: Coreidae) seize all of Europe? *Zootaxa*, **1740**: 66-68.
- MILKOWSKI M., BUCHHOLZ L. 2016: *Sceliphron destillatorium* (ILLIGER, 1807) (Hymenoptera: Sphecidae) – Nowe stanowiska na wyżynie Małopolskiej i w Górach Świętokrzyskich. *Kulon*, **21**: 81-83.
- TATUR-DYTKOWSKI J. 2015: *Sceliphron destillatorium* (ILLIGER, 1807) (Hymenoptera: Sphecidae) – nowy dla Sudetów Zachodnich gatunek grzebaczka. *Wiadomości Entomologiczne*, **34** (3): 74.
- WIŚNIEWSKI B., HUŃEJT T., BABIK H., CZECHOWSKI W., PAWLIKOWSKI T. 2013: New records of two alien mud daubers *Sceliphron destillatorium* (ILL.) and *Sceliphron curvatum* (SM.) (Hymenoptera, Sphecidae) from Poland with comments on expansion of their ranges. *Fragmenta Faunistica*, **56** (1): 25-37.
- VECHT J. VAN der, BREUGEL F.M.A. VAN. 1968: Revision of the nominate subgenus *Sceliphron Latreille* (Hym., Sphecidae) (Studies on the Sceliphronini, part I). *Tijdschrift voor Entomologie*, **111** (5): 185-255.

Wpłynęło/Received: 20-12-2018

Przyjęto/Accepted: 25-01-2019